

załącznik do Uchwały Nr 46/VI/19
Rady Miejskiej Łomży
z dnia 27 lutego 2019 r.
w sprawie przyjęcia i realizacji
Programu Rozwoju Pieczy
Zastępczej w Łomży

**PROGRAM ROZWOJU
PIECZY ZASTĘPCZEJ
W ŁOMŻY 2019-2021**

I . Wprowadzenie

Priorytetem łomżyńskiej polityki społecznej jest dobro rodziny postrzegane jako zapewnienie możliwości wsparcia rodziny we wszystkich wymiarach jej społecznego funkcjonowania. W zgodzie z tą wartością priorytetem jest zabezpieczenie kompleksowych form pomocy rodzinie w środowisku, a tam gdzie nie jest to możliwe –dowartościowanie rodzinnych form opieki zastępczej przy jednoczesnym zmniejszaniu liczby dzieci w systemie pomocy instytucjonalnej.

Pozytywne wpływy wychowywania w rodzinie są związane przede wszystkim z realizowanymi w rodzinie celami, wzajemną więzią uczuciową, pełnionymi w rodzinie rolami oraz wzorcami wzajemnego komunikowania się. Dobrej rodziny w procesie wychowania oraz wzrastania dzieci i młodzieży nie jest w stanie zastąpić nikt, dlatego polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc udzielaną rodzinie i w rodzinie. W sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami, tj. nie może, nie potrafi bądź nie chce zajmować się dzieckiem zachodzi konieczność udzielania pomocy, wsparcia zewnętrznego lub interwencji. W takiej sytuacji, w myśl konstytucyjnej zasady pomocniczości, dziecko ma prawo do pomocy w tym pieczy zastępczej: „Dziecko tak pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”, stanowi Konstytucja RP (art. 72 ust.2). Konwencja o Prawach Dziecka zobowiązuje Państwa – Strony do zapewnienia specjalnej ochrony i pomocy dzieciom czasowo lub stale pozbawionym środowiska zastępczego lub nie mogącym, ze względu na swe dobro, w nim przebywać (art. 20). Przepisy te podkreślają rangę i znaczenie praw dziecka, w tym do pieczy zastępczej.

Wejście w życie Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.) umocniło istniejące i wprowadziło nowe rozwiązania systemowe w pracy z rodziną przeżywającą trudności, zarówno tą naturalną jak i zastępczą. Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Łomży na lata 2019 – 2021 wyznacza kierunki działań do realizacji w kolejnej trzyletniej perspektywie programowej. Obok w/w ustawy Program wpisuje się także w założenia Łomżyńskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Ustawa wprowadziła m.in. uregulowania prawne dotyczące organizacji systemu pieczy zastępczej oraz usamodzielnień pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

W celu właściwego zabezpieczenia realizacji zadań w tym zakresie zostało

utworzone w Łomży Centrum Pieczy Zastępczej na bazie wcześniej istniejącego Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego, które przejęło zadania organizatora pieczy zastępczej w rozumieniu ustawy oraz wsparcie rodziny naturalnej w zakresie asystentury, której zadaniem jest wspomaganie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Program zawiera diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie Miasta Łomży, podstawy prawne programu oraz kierunki rozwoju systemu pieczy zastępczej, w tym limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2019 – 2021.

Celem niniejszego Programu jest dalsze ograniczanie opieki instytucjonalnej na rzecz rodzinnej opieki zastępczej, organizowanie wszechstronnego wsparcia dla rodzin zastępczych, podejmowanie działań wspierających rodziny i umożliwiających powrót dzieci do domu rodzinnego oraz zabezpieczenie środków finansowych na realizację tych zadań.

II. Charakterystyka pieczy zastępczej.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Pieczka zastępcza zapewnia:

1. Zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno – rekreacyjnych.
2. Opiekę i wychowanie mającą na celu przygotowanie dziecka do:
  - a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
  - b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
  - c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych,
3. Realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;

Pieczka zastępcza sprawowana jest w formie:

- 1) rodzinnej,
- 2) instytucjonalnej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

a) spokrewniona,

b) niezawodowa,

c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna,

2) rodzinny dom dziecka.

Rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 r. wprowadziła zmiany w klasyfikacji rodzin zastępczych tj. od 1 stycznia 2012 roku **rodzinę zastępczą spokrewnioną** tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. /poprzednio tj. do końca grudnia 2011r. tworzyły ją osoby w różnym stopniu spokrewnione z dzieckiem/.

Rodzinę zastępczą zawodową lub **rodzinę zastępczą niezawodową** tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie.

Institutionalna piecz zastępcza sprawowana jest w formie:

1. placówki opiekuńczo-wychowawczej typu:

- socjalizacyjnego

- interwencyjnego

- specjalistyczno-terapeutycznego

- rodzinnego

2. regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej

3. interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

III. Organizacja systemu Pieczy Zastępczej

Za organizację pieczy zastępczej odpowiada powiat lub miasto na prawach powiatu.

Do zadań miasta na prawach powiatu należą w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja 3 letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponad gminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
  - a) grup wsparcia,
  - b) specjalistycznego poradnictwa
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 10) prowadzenie rejestru danych o osobach:
  - a) zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

b) pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej Aktualizacja rejestru rodzin zastępczych każdego roku przekazywana jest Sądowi Rodzinnemu

- 11) kompletowanie we współpracy z MOPS w Łomży dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- 12) sporządzanie wspólnie z MOPS sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego (który stosowany jest w urzędach administracji publicznej realizujących zadania w zakresie określonym w ustawie, stanowią integralne części systemów teleinformatycznych stosowanych do realizacji świadczeń rodzinnych określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych);
- 13) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji w przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia odpłatności.

IV. Zasoby Miasta Łomża w zakresie pieczy zastępczej

Od 2011 r. wraz z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ma miejsce dynamiczny rozwój działań i ofert w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w Łomży tj. Centrum Pieczy Zastępczej realizuje niżej wymienione zadania:

- 1) prowadzi nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub rodzinnego domu dziecka
- 2) kwalifikuje osoby kandydujące do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu. dziecka oraz wydaje zaświadczenia kwalifikacyjne zawierające potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3) organizuje szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka programem PRIDE, posiadającym licencje MPRiPS;
- 4) zapewnia rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka

- szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 5) zapewnia pomoc i wsparcie osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
  - 6) organizuje dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy;
  - 7) współpracuje ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
  - 8) prowadzi poradnictwo i terapie dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
  - 9) zapewnia pomoc prawną osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
  - 10) dokonuje okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
  - 11) prowadzi działalność diagnostyczno-konsultacyjną, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka o ile będą chętni do prowadzenia tej formy opieki zastępczej.
  - 12) przeprowadza badania pedagogiczne i psychologiczne oraz analizę, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
  - 13) zapewnia rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwo, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
  - 14) Przedstawia Prezydentowi i Radzie Miasta corocznego sprawozdania z efektów pracy;
  - 15) zgłasza do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
  - 16) organizuje opiekę nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wycieczki.

Kompetencje dotyczące rodzinnego domu dziecka nie były dotychczas przez CPZ w praktyce stosowane. Brak zainteresowania tą formą pieczy zastępczej wynika z braku kandydatów do prowadzenie rodzinnej placówki opiekuńczej. Dlatego nadal dominującą w Łomży formą opieki zastępczej są rodziny zastępcze.

Pracę z rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, niespokrewnionymi i zawodowymi prowadzą koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnieni w Centrum Pieczy Zastępczej.

Koordinatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza rodzinie organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej.

Zgodnie z art. 128 ustawy systematycznie oceniana jest:

- 1) sytuacja dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej;
- 2) sytuacja rodziny zastępczej;

Pobyt małoletnich w pieczy zastępczej jest traktowany jako pobyt czasowy wynikający z przejściowej dysfunkcyjności rodziny naturalnej.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny w celu:

- 1) ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka;
- 2) analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną;
- 3) modyfikowania planu pomocy dziecku;
- 4) monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie;
- 5) oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb;
- 6) oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 7) informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów o systemie oświaty, działalności leczniczej lub pomocy społecznej.

Oceny sytuacji dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje w konsultacji z:

- 1) odpowiednio rodziną zastępczą albo prowadzącym rodzinny dom dziecka;
- 2) pedagogiem;
- 3) psychologiem;

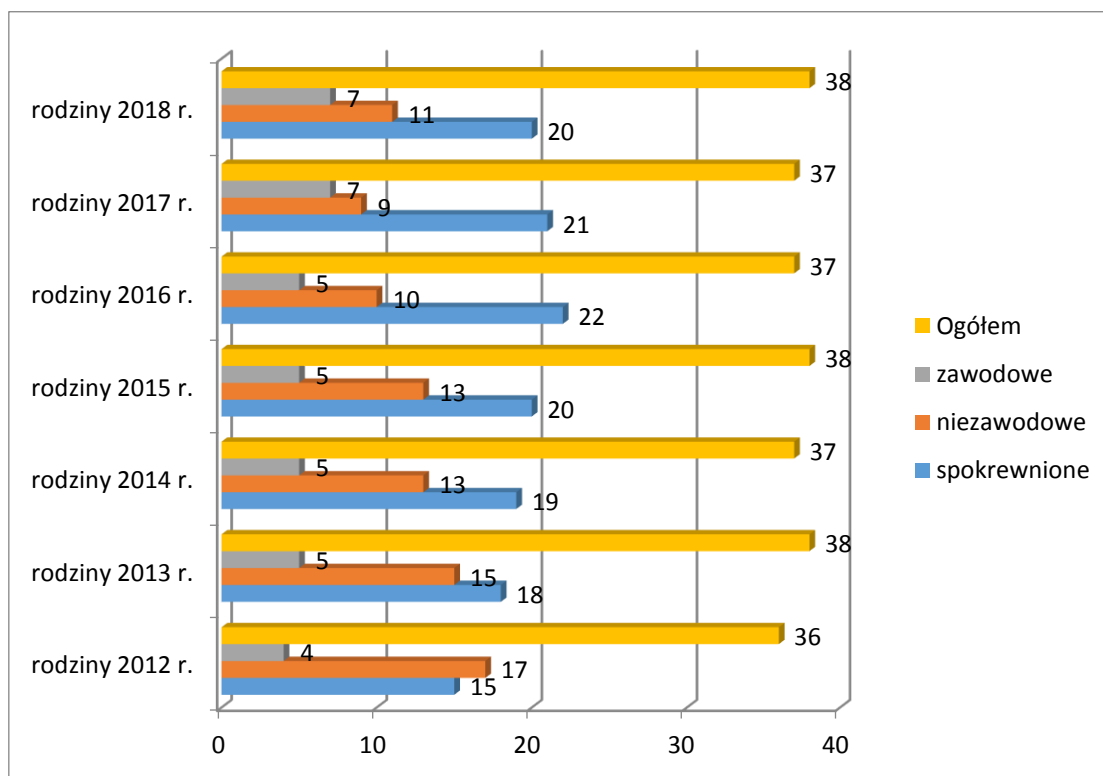

- 4) właściwym asystentem rodziny;
- 5) przedstawicielem ośrodka adopcyjnego;
- 6) koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

W Łomży od roku 1999 dzieci w wieku do lat 10 są zabezpieczane i umieszczane w rodzinnej pieczy zastępczej. Sąd Rodzinny w Łomży prowadząc postępowania opiekuńcze posiłkuje się opinią biegłych sądowych i kuratorów sądowych i bardzo często opinii Centrum Pieczy Zastępczej. Na wniosek Sądu CPZ jako organizator pieczy zastępczej wskazuje rodzinę zastępczą w której proponuje umieścić małoletnie dziecko. O konieczności wszczęcia postępowania sąd może być informowany przez CPZ, MOPS szkołę policję lub inną instytucję, która posiada informację, że dobro małoletnich jest zagrożone. W wyjątkowych sytuacjach kiedy nie ma miejsc w rodzinie zastępczej np. dla małoletnich powyżej 12 lat, sąd rodzinny orzeka o umieszczeniu w placówce opiekuńczo - wychowawczej.

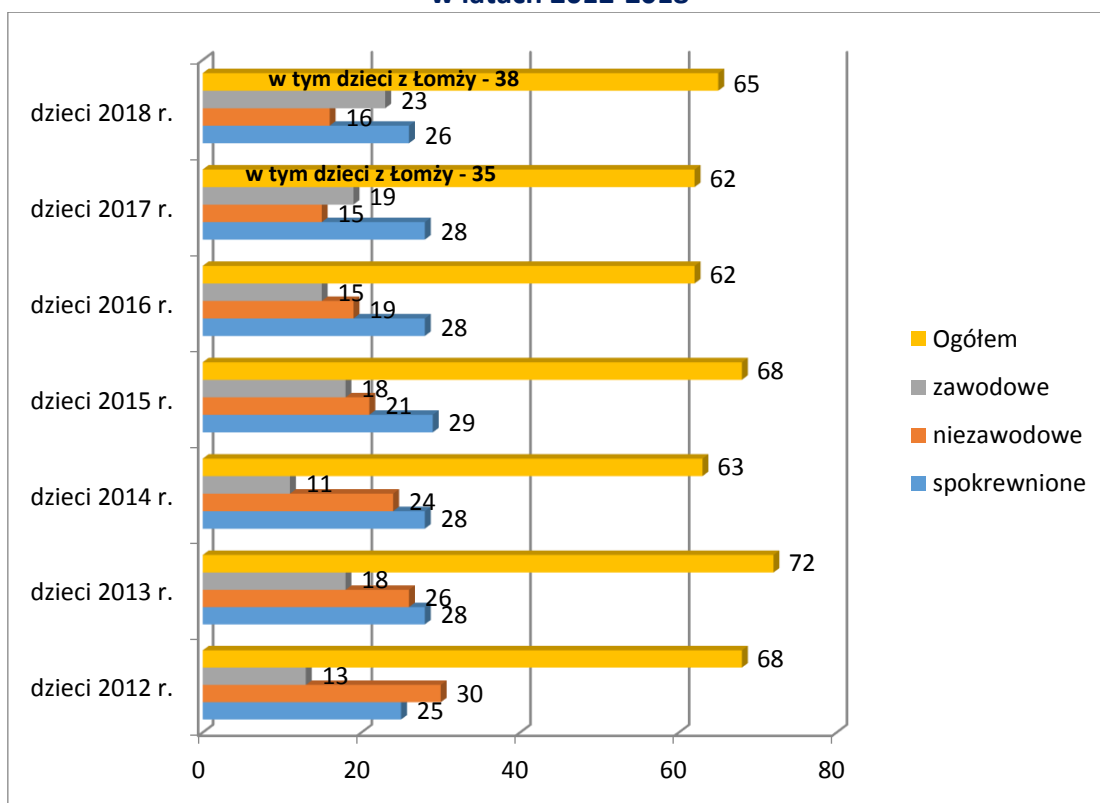
Strukturę rodzin zastępczych i liczbę dzieci w pieczy zastępczej w latach 2012-2018 obrazują poniższe zestawienia i wykresy:

Wykres nr 1 : Rodziny zastępcze w Łomży w latach 2012-2018

*dane na dzień 31 grudnia każdego roku

Wykres nr 2: Dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej w Łomży w latach 2012-2018

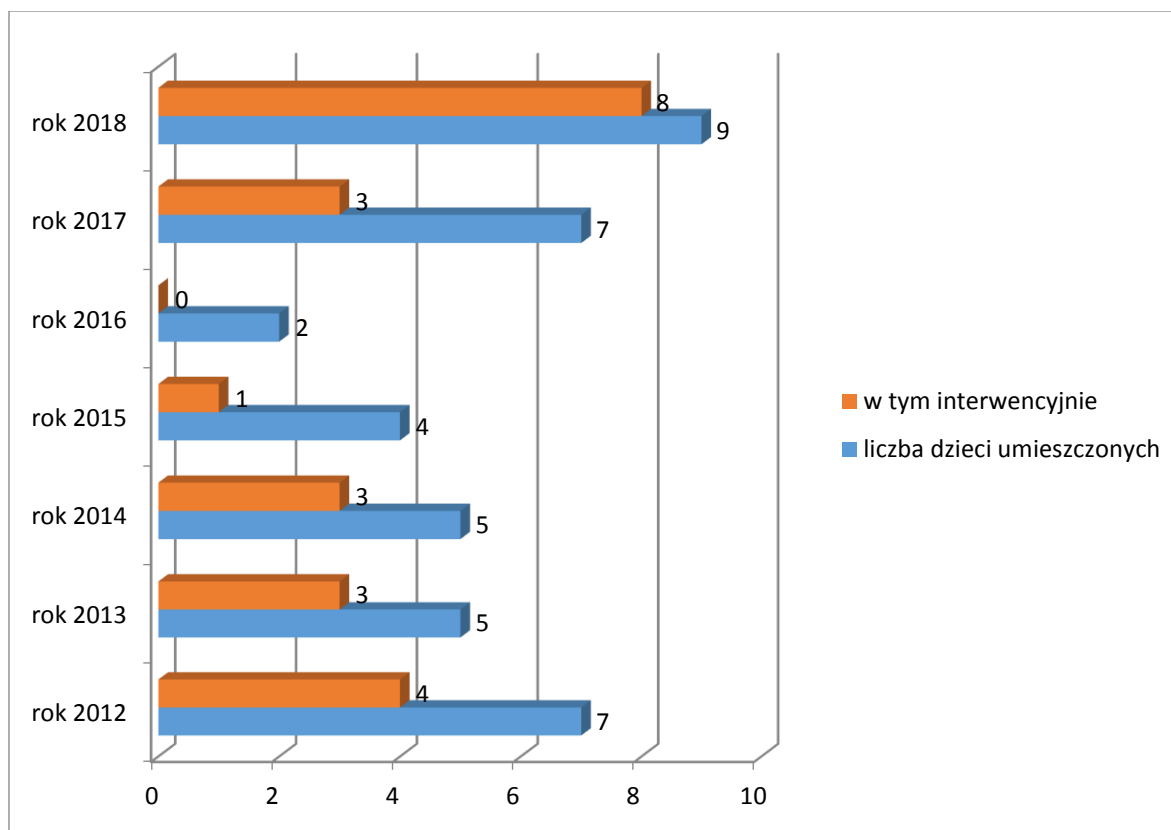
*dane na dzień 31 grudnia każdego roku

Tabela 1. Rodzaje rodzin zastępczych i liczba dzieci w nich przebywających na przełomie lat 2012 -2018

Rodzaj/Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rodziny zast. spokrewnione	15	18	19	20	22	21	20
Dzieci w rodz. zast. spokrewn.	25	28	28	29	28	28	26
Rodziny zast. niezawodowe	17	15	13	13	10	9	11
Dzieci w rodz. zast. niezawod.	30	26	24	21	19	15	16
Rodziny zast. zawodowe	4	5	5	5	5	7	7
Dzieci w rodz. zast. zawodowych	13	18	11	18	15	19	23
Razem dzieci	68	72	63	68	62	62	65

*dane na dzień 31 grudnia każdego roku

Wykres nr 3: Liczba dzieci umieszczonych w zawodowej rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego w latach 2012 – 2018

Tabela 2. Wykształcenie rodzin zastępczych na terenie Łomży *

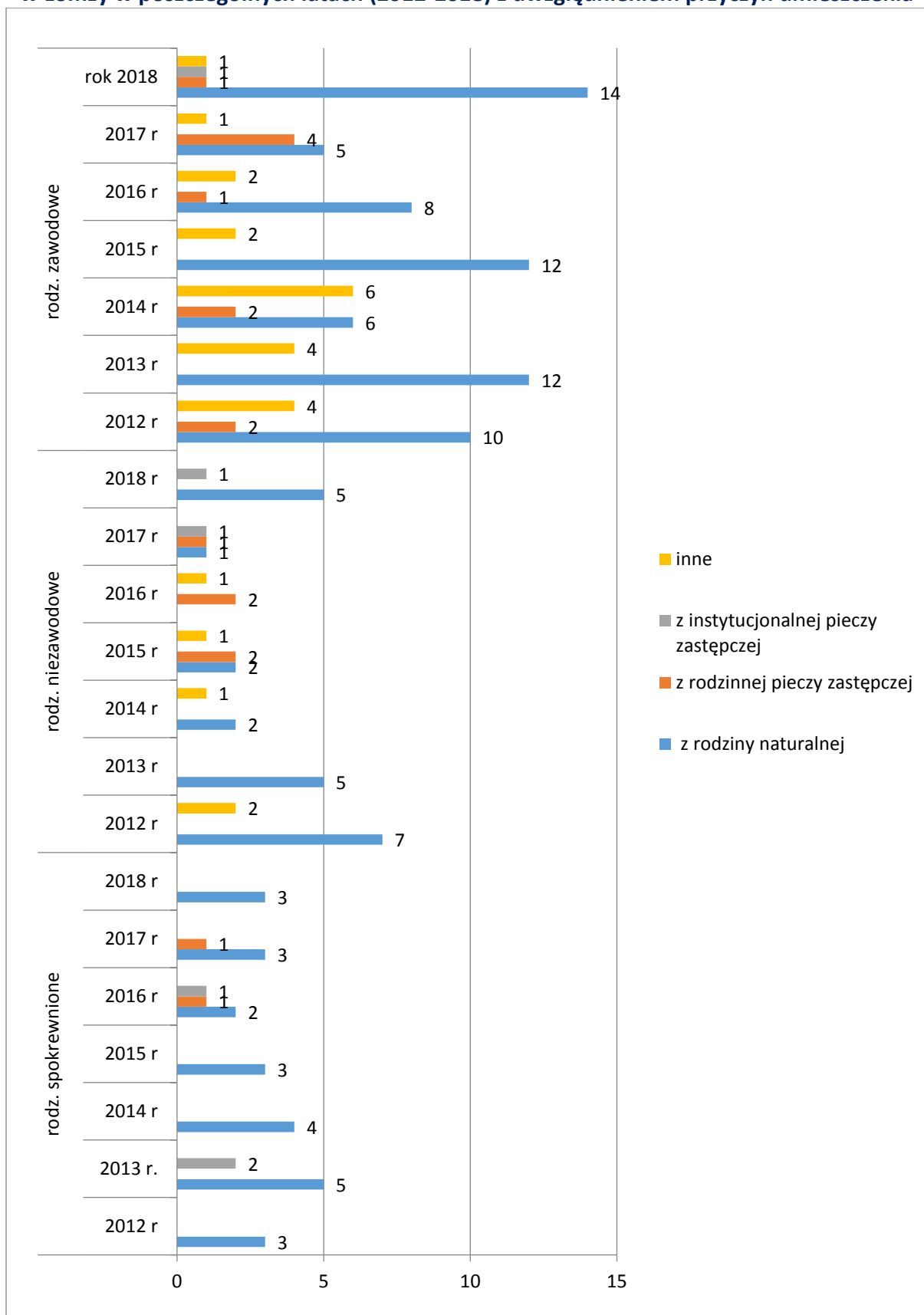
wykształcenie	kobiety	mężczyźni
podstawowe	3	1
zasadnicze zawodowe	6	9
średnie	19	9
Wyższe	10	3

- dane na rok 2018. Rodzinami zastępczymi są samotne matki, nie ma samotnych ojców, dlatego stan liczbowy kobiet jest równy ze stanem liczbowym rodzin zastępczych.

Miasto Łomża świadczy usługi w zakresie pieczy zastępczej powiatowi Łomżyńskiemu, na mocy podpisanych porozumień. Daje to wzajemną możliwość korzystania z miejsc w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Łomży i w rodzinach zastępczych. Porozumienie w zakresie rodzinnej opieki zastępczej daje korzyści obustronne. Liczba miejsc w rodzinach zastępczych zawodowych i niezawodowych

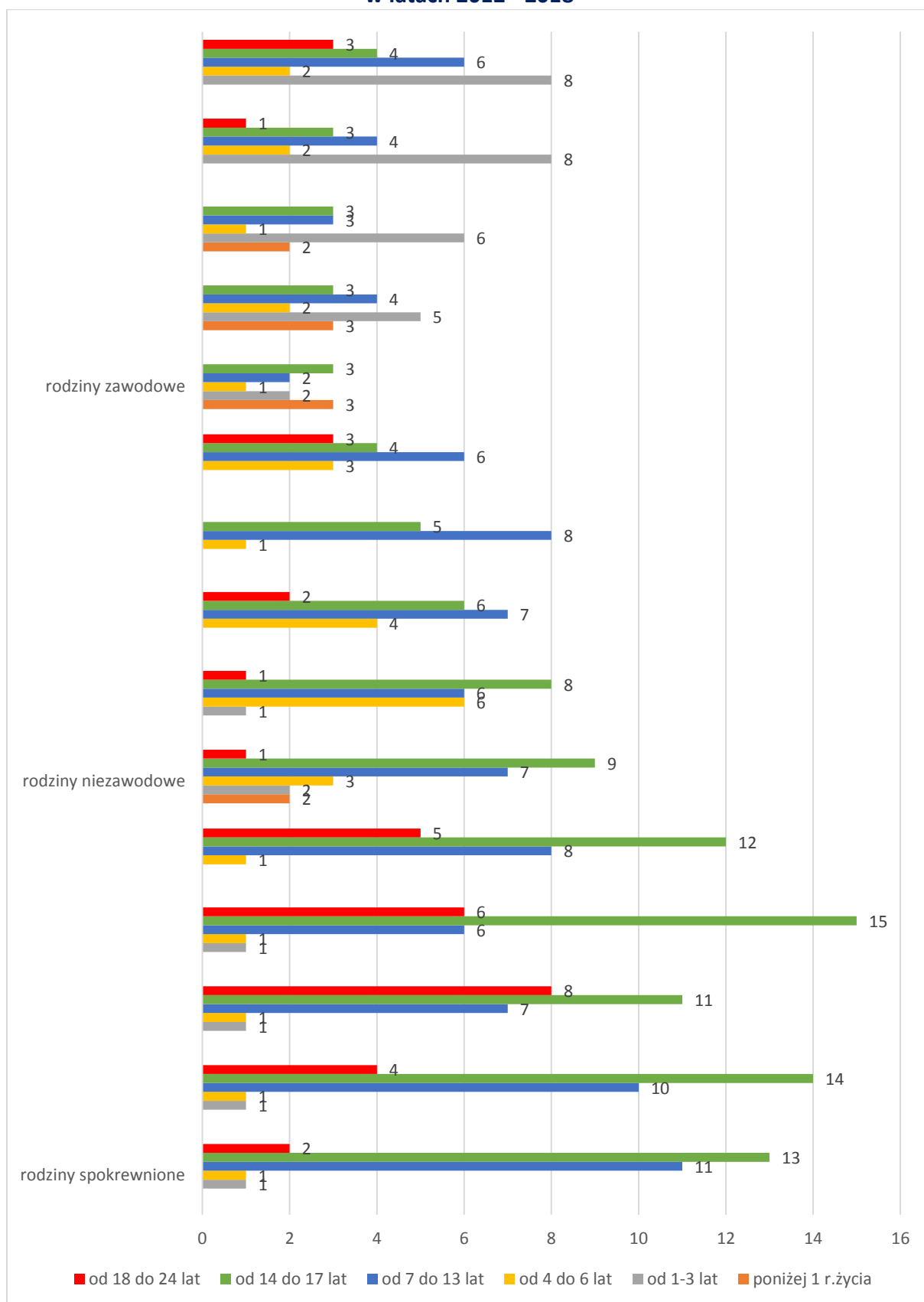
jest wspólna, co powoduje, że dzieci z terenu miasta i powiatu łomżyńskiego w przedziale wiekowym poniżej lat 10 są „zaopiekowane” w rodzinnej pieczy zastępczej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zabrania umieszczanie w opiece instytucjonalnej dzieci poniżej 7 lat. W Mieście Łomży mając na względzie dobro małoletnich granica wiekowa do umieszczania w opiece instytucjonalnej to 10-12 lat. Standardy dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej tj. minimalizacja opieki instytucjonalnej na rzecz rodzinnej opieki zastępczej w Łomży jest realizowana już w 2009 r. Działania w tym zakresie będą kontynuowane, aby w 100% zabezpieczać potrzeby Miasta. Czasowa nadwyżka liczbowa wolnych miejsc w rodzinach zastępczych w Łomży pozwala okresowo świadczyć pomoc innym powiatom na podstawie ustawowo określonej refundacji kosztów. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej jest odpowiedzialny za prawidłowe diagnozowanie i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze oraz okresowe oceny rodzin zastępczych, dlatego też ponosi pośrednio odpowiedzialność za właściwe sprawowanie opieki i bezpieczeństwo dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej. Kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych są wzmacniane poprzez szkolenia prowadzone przez CPZ w Łomży lub Stowarzyszenie Edukacyjno-Pomocowe „EMPATIA” w Łomży. Udział w szkoleniach rodzin zastępczych zawodowych jest obowiązkowy. Ze szkoleń korzystają też rodziny niezawodowe i spokrewnione.

Wykres nr 4: Liczba dzieci umieszczonych (po raz pierwszy) w rodzinach zastępczych w Łomży w poszczególnych latach (2012-2018) z uwzględnieniem przyczyn umieszczenia

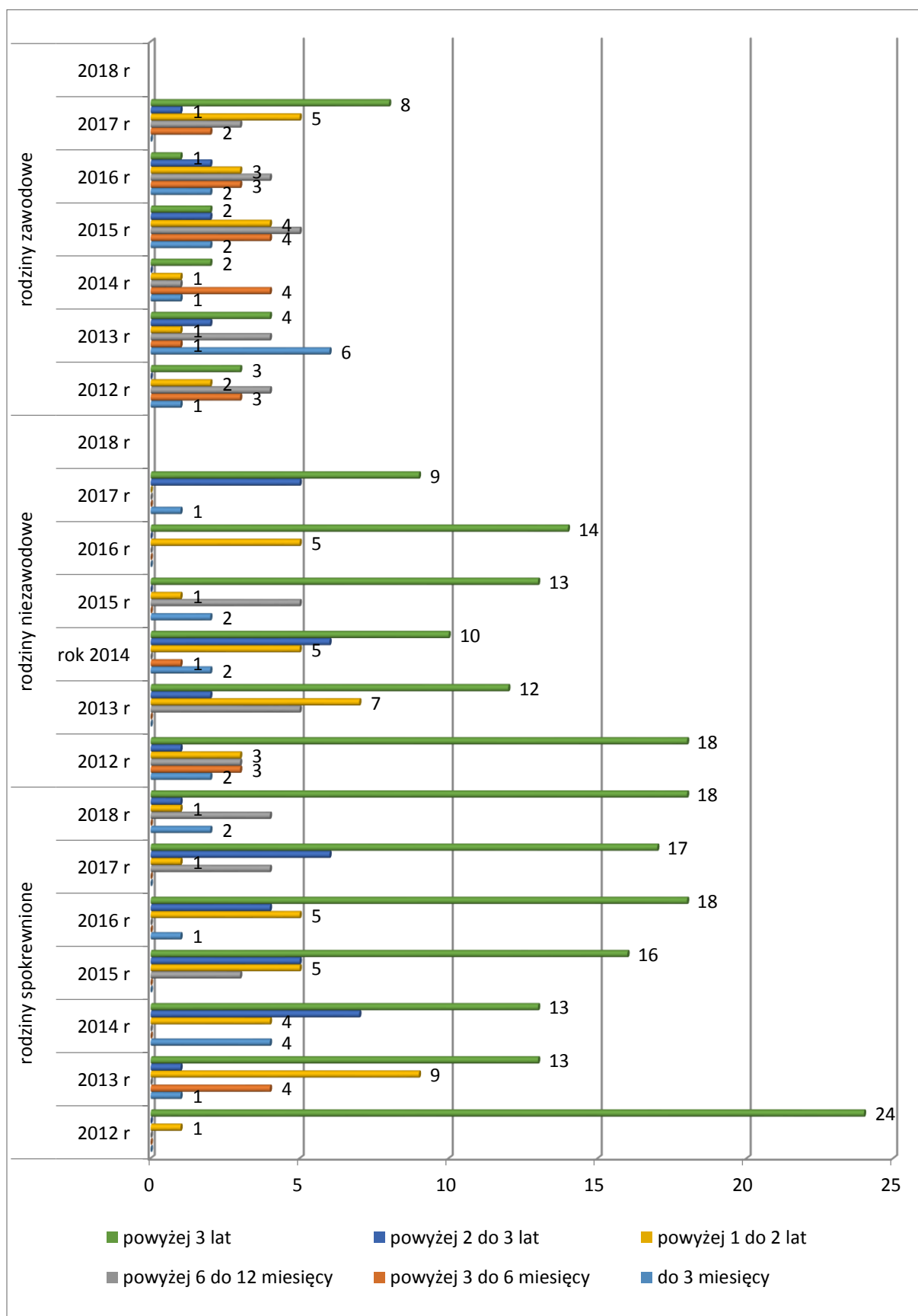
*dane na dzień 31 grudnia każdego roku

Wykres nr 5 :Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w Łomży wg. wieku w latach 2012 - 2018

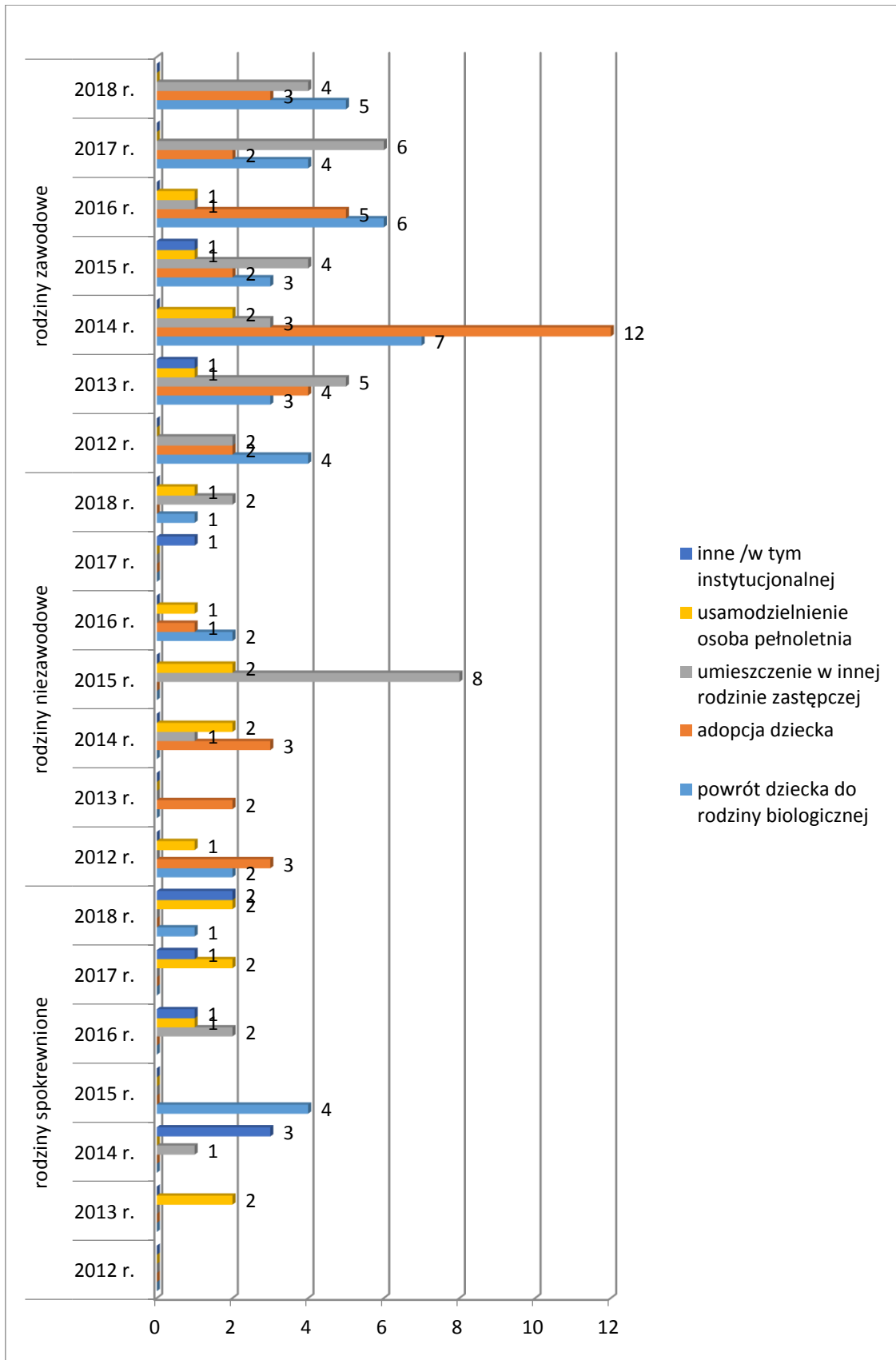
*dane na dzień 31 grudnia każdego roku

Wykres nr 6: Czas pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.

*dane na dzień 31 grudnia każdego roku

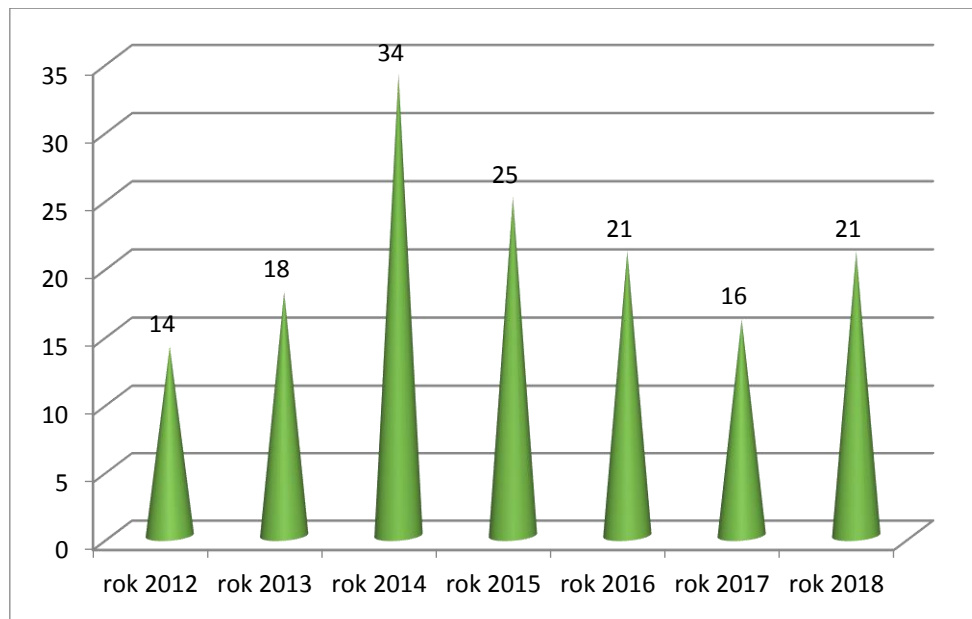
Wykres nr 7: Przyczyny odpływu dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej w Łomży w latach 2012-2018

*dane na dzień 31 grudnia każdego roku

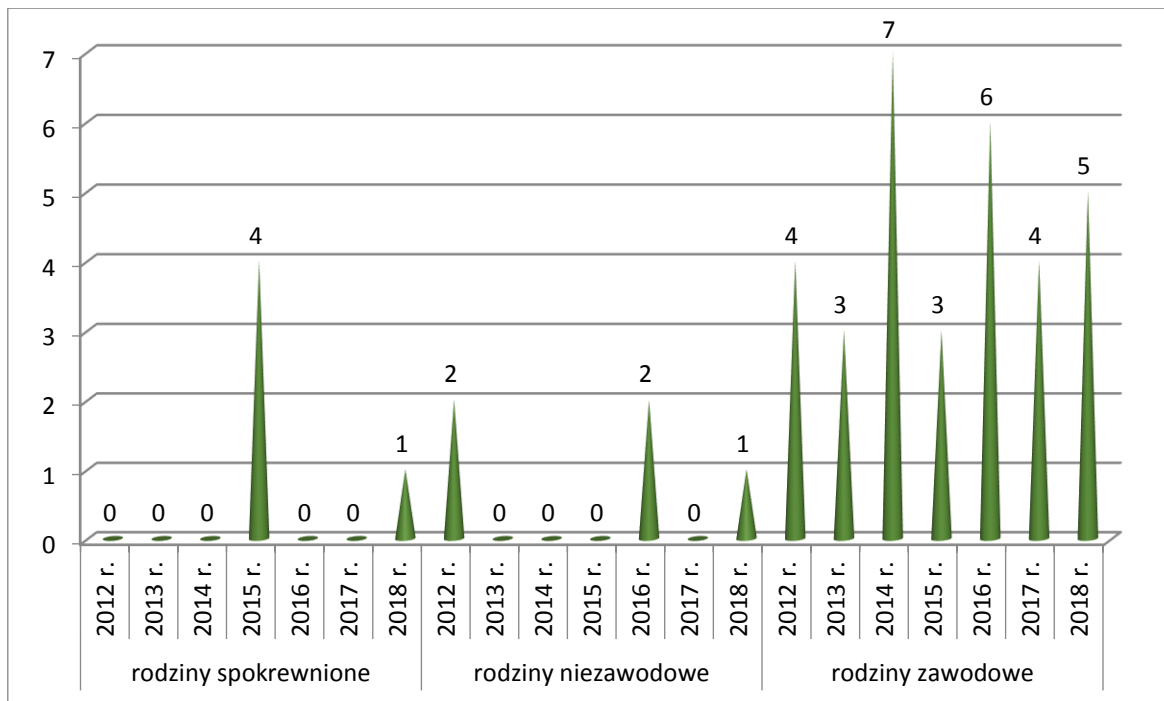

Wykres nr 8: Odpływ dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012 - 2018 ogółem

*dane na dzień 31 grudnia każdego roku

Wykres nr 9: Odpływ dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej do rodziny biologicznej w latach 2012-2018

*dane na dzień 31 grudnia każdego roku

Sprawne funkcjonowanie systemu rodzinnej pieczy zastępczej uwarunkowane jest dobrą kondycją zdrowotną opiekunów zastępczych. Organizator pieczy zastępczej tj. CPZ wraz ze Stowarzyszeniem Edukacyjno-Pomocowym „Empatia” w Łomży aktywnie wspiera rodziny zastępcze, przeciwdziałając ich wypaleniu zawodowemu. Współfinansowane przez rodziny zastępcze i Stowarzyszenie „EMPATIA” wyjazdy szkoleniowo-terapeutyczne nad morze, w góry, pomagają zregenerować siły oraz przyczyniają się do integracji i wzajemnej pomocniczości w gronie rodzin zastępczych.

Brak jest w Łomży chętnych rodzin do współpracy w charakterze tzw. rodzin pomocowych, które w razie losowej niemożności sprawowania opieki przez rodzinę zastępczą czasowo mogłyby zaopiekować się dziećmi. Funkcjonowanie rodzin pomocowych jest odpłatne. Dlatego forma wzajemnej pomocniczości rodzin zastępczych zastępuje funkcjonowanie rodzin pomocowych w rozumieniu ustawy. W miarę zgłaszania się chętnych na rodziny pomocowe CPZ przeprowadzi proces przygotowania do czasowej opieki zastępczej.

Stowarzyszenie „EMPATIA” korzystając z dotacji „Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Innych Używek” organizowało dzieciom z rodzin zastępczych, zajęcia socjoterapeutyczne, współfinansowało wakacyjne wyjazdowe rodzinne warsztaty terapeutyczne, wyjazdy opiekunów zastępczych w ramach profilaktyki przeciw wypaleniu zawodowemu.

V. Finansowanie rodzin zastępczych

Rodzinie zastępczej udziela się pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Wysokość miesięcznej pomocy pieniężnej /art. 80 uowr/ uzależniona jest od typu rodziny zastępczej.

Od 1 czerwca 2018 roku przysługują kwoty świadczeń:

- Rodzinie **zastępczej spokrewnionej** świadczenie na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka wypłacane jest w wysokości **694 zł** miesięcznie.

- Rodzinie **zastępczej zawodowej, niezawodowej** lub rodzinnej placówce opiekuńczej świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka wynosi **1052 zł** miesięcznie.

- Rodzinie zastępczej zawodowej w której umieszczono dziecko na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r., przysługuje dodatek w kwocie nie mniej jak **211 zł** miesięcznie.

- Rodzinie zastępczej sprawującej opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności przysługuje dodatek nie mniej jak **211 zł** miesięcznie.

- Wszystkie rodziny zastępcze mają prawo do świadczenia wychowawczego **500zł** na każde dziecko w pieczy zastępczej na mocy Ustawy z dnia 11 lutego 2016r.o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Zawodowa rodzina zastępcza otrzymuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości nie niższej niż 2 000 zł. Funkcjonujące na terenie Miasta zawodowe rodziny zastępcze otrzymują miesięczne wynagrodzenie w wysokości 2 000-2700 zł brutto. Zachodzi konieczność podniesienia najniższego wynagrodzenia rodzin zastępczych do kwoty ustawowej.

Finansowanie zadań z zakresu opieki zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej do końca 2011 r. należało wyłącznie do zadań powiatu. Od 01.01.2012 r. gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

1. 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
2. 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
3. 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

Świadczenia rodzinom zastępczym w Łomży od 2002 r. nalicza i wypłaca MOPS w Łomży. Świadczenia rodzinom zastępczym przyznaje się na wniosek rodziny. Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży informuje MOPS na bieżąco o migracji dzieci w pieczy zastępczej, co gwarantuje terminowe i płynne wypłaty świadczeń na dzieci i wypłaty wynagrodzeń rodzinom zawodowym.

Dochody dziecka tj. renta rodzinna, alimenty od rodziców naturalnych przysługują rodzinie zastępczej w pełnej kwocie.

Wysokość wynagrodzenia rodzin zastępczych zawodowych jest niezależne od liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Umowy z rodzinami zastępczymi zawiera się na okres nie krótszy jak 4 lata. Centrum Pieczy Zastępczej przed zawarciem umowy, przekazuje do MOPS w Łomży ocenę rodziny zastępczej zawodowej.

Rodziny zastępcze mają prawo wnioskować o świadczenia fakultatywne np. na leczenie, wypoczynek dzieci, remont mieszkania. Przyznawanie świadczeń fakultatywnych w Łomży jest niezadowalające w porównaniu z innymi powiatami.

Tabela 3. Koszty utrzymania rodzin zastępczych ponoszone przez Miasto Łomża w latach 2012-2018.

KOSZT/ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
świadczenia na dziecko w zł	620 261	732 244	639 994	702 566	583 478	540 683	619 971
Wynagrodzenia rodzin zast. zawodowych	180 711	161 289	175 051	173782	180 801	236 414	268 790
Świadczenia fakultatywne	0	0	0	12750	6 500	6 000	6 000
SUMA w zł	800972	893533	815 045	889098	770 779	783 097	894 761

Rodziny zastępcze w Łomży są objęte wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, mają też zapewnioną pomoc psychologa, pedagoga i prawnika. Ustawiczne doksztalcanie rodzin zastępczych jest zadaniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, dlatego rodziny zastępcze z Miasta Łomża oraz powiatu Łomżyńskiego korzystają z oferty szkoleniowej CPZ oraz Stowarzyszenia Edukacyjno-Pomocowego „Empatia”. Stowarzyszenie Edukacyjno-Pomocowe „Empatia” w Łomży, działające przy CPZ integruje grupę rodzin zastępczych, wspiera je, organizuje spotkania i imprezy okolicznościowe, wyjazdowe warsztaty szkoleniowe rodzinom zawodowym i niezawodowym, zajęcia socjoterapeutyczne dzieciom z rodzin zastępczych. Wspólne Wigilie i Pikniki na stałe wpisały się w kalendarz spotkań rodzin zastępczych.

Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu rodzin zastępczych jest istotną przesłanką do podejmowania przez CPZ i Stowarzyszenie EMPATIA inicjatyw, aby system rodzinnej opieki zastępczej ewaluował i zaspokajał potrzeby Miasta w zakresie opieki zastępczej.

Praca Centrum Pieczy Zastępczej i działania Stowarzyszenia Edukacyjno-Pomocowego „EMPATIA” uzupełniają się, wdrażając nowe formy wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej.

VI. Instytucjonalna piecza zastępcza w Łomży

Instytucjonalna piecza zastępcza w Łomży została radykalnie przeorganizowana w 2009 r. Nastąpiła zmiana lokalizacji placówki, zatrudniono nową kadrę wychowawców, utworzono małą placówkę przy ul. Rybaki 14. Pozwoliło to osiągnąć standardy o jakich mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. docelowo 14 wychowanków w grupie socjalizacyjnej .

W Placówce Opiekuńczo - Wychowawczej w Łomży mieszkają wychowankowie w wieku od 12 do lat 19. Pełnoletni wychowankowie ,którzy kontynuują naukę, mogą do ukończenia 25 lat mieszkać w placówce lub w mieszkaniu usamodzielnienia, które placówka posiada w budynku wielorodzinnym przy ul. Wojska Polskiego. W Łomży nie ma Policyjnej Izby Dziecka, dlatego istnienie placówki, w której interwencyjnie mogą być umieszczani małoletni w wieku powyżej lat 10 jest niezbędne /najbliższa placówka interwencyjna mieści się w Białymstoku/.

Tabela 4. Liczba dzieci przebywających w placówce opiekuńczo - wychowawczej w Łomży w latach 2012 – 2018

ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba wychowanków w placówce*	28	29	23	25	22	24	22
W tym liczba wychowanków z miasta Łomży	20	18	9	9	7	10	9

*w tym liczba wychowanków zamieszkujących w placówce czasowo.

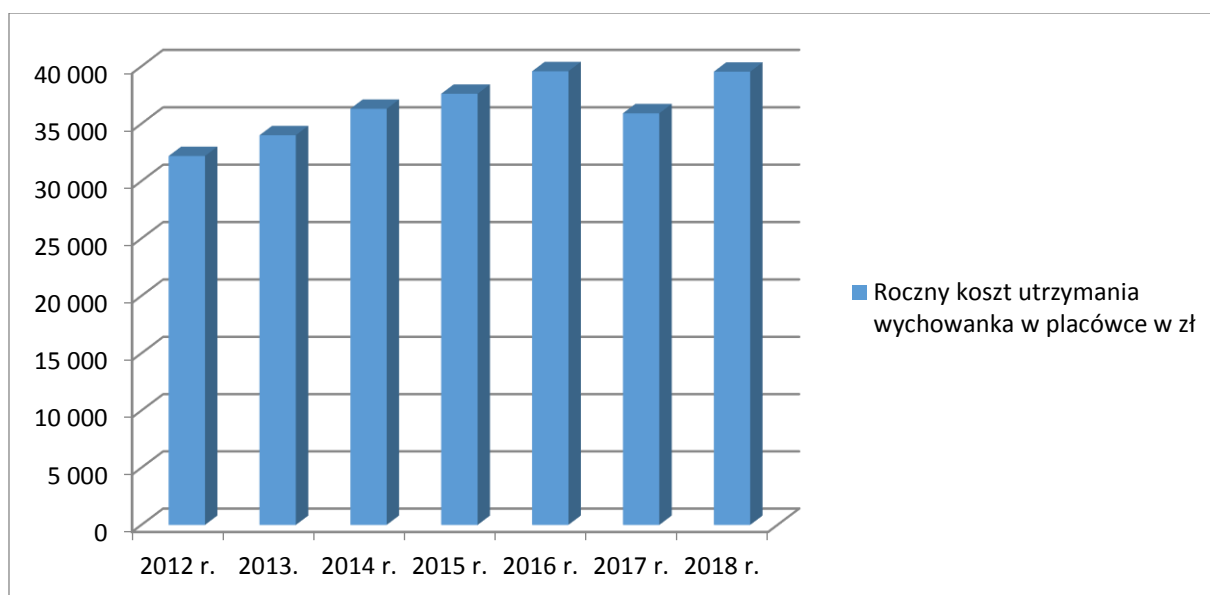
Wychowankowie są umieszczani w placówce opiekuńczo-wychowawczej na mocy postanowienia sądu rodzinnego, po wcześniejszym rozpoznaniu możliwości zapewnienia rodzinnej formy opieki zastępczej. Skierowania do placówki wystawia MOPS realizujący zadania PCPR. Interwencyjne zabezpieczenie małoletniego w placówce powyżej lat 10 może realizować policja lub pracownik socjalny w Łomży dzieci do lat 10 nie są interwencyjnie umieszczane w placówce . Do placówki opiekuńczo- wychowawczej dziecko może być też przyprowadzone przez rodzica naturalnego, wymagane jest oświadczenie rodzica, dalszą procedurę prowadzi sąd rodzinny. O zabezpieczeniu interwencyjnym małoletniego w placówce niezwłocznie powiadamiany jest sąd rodzinny.

Informacje o interwencyjnym zabezpieczeniu małoletniego przekazuje do Sądu Policja i pracownik socjalny. Nigdy nie umieszczono małoletniego w pieczy zastępczej z powodu ubóstwa rodziny. Niewydolność wychowawcza rodziców powodowana różnymi czynnikami jest przyczyną umieszczania małoletnich w placówce lub rodzinie zastępczej.

Tabela 5. Koszty utrzymania całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej w Łomży w latach 2012 -2018

ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Roczny koszt utrzymania placówki /zł/	728 386	756 235	784 833	831 173	870 561	861 797	909 297
Roczny koszt utrzymania wychowanka zł	32 184	33 996	36 300	37 608	39 570	35 908	39 534
Miesięczny koszt utrzymania wychowanka zł	2 682	2 833	3 035	3 134	3 297	2 992	3 294

Wykres 10: Roczny koszt utrzymania wychowanka w POW Łomży

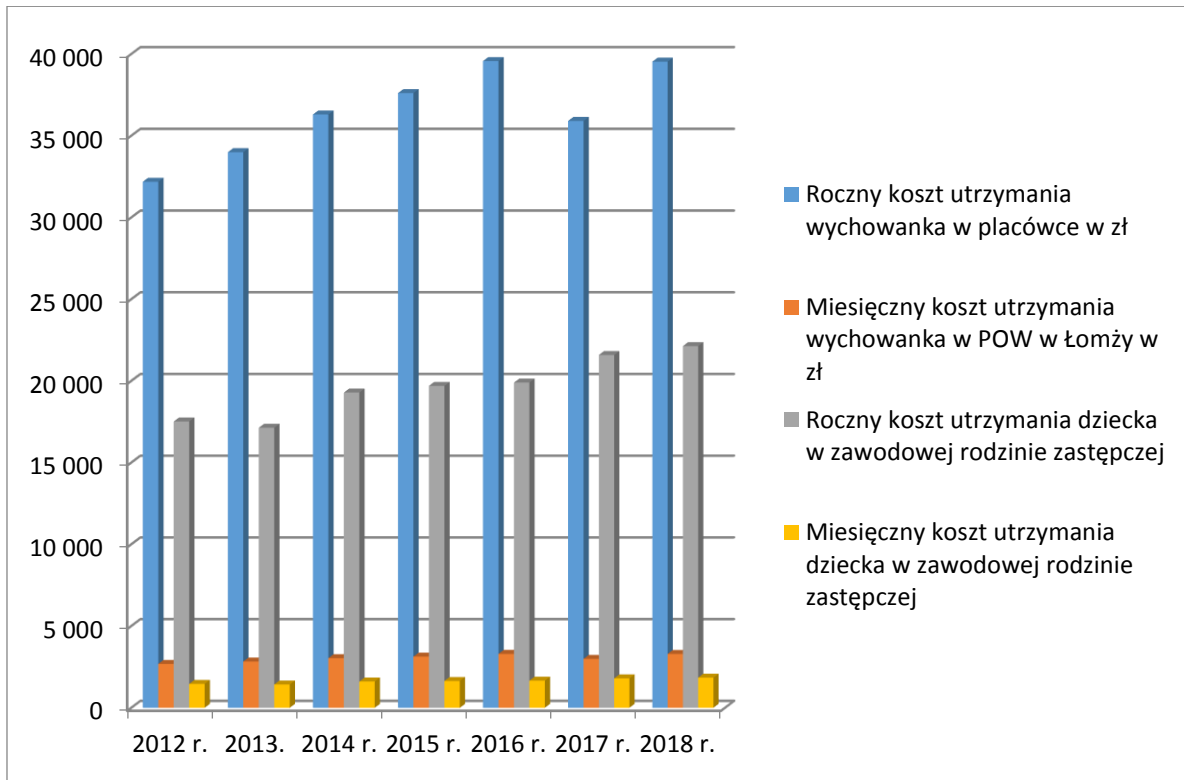
Tabela 6. Koszty systemu pieczy zastępczej w mieście Łomży

ROK/KOSZTY	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rodzinna piecza zastępcza w tym koszty organizatora pieczy	1 191 199	1 233 741	1 215 154	1 339 274	1 233 886	1 338 367	1 438 397
Placówka Opiekuńczo-Wychowawczej	728 386	756 235	784 833	831 173	870 561	861 797	909 297
SUMA w zł	1 919 585	1 989 976	1 999 987	2 170 447	2 104 447	2 200 164	2 347 694

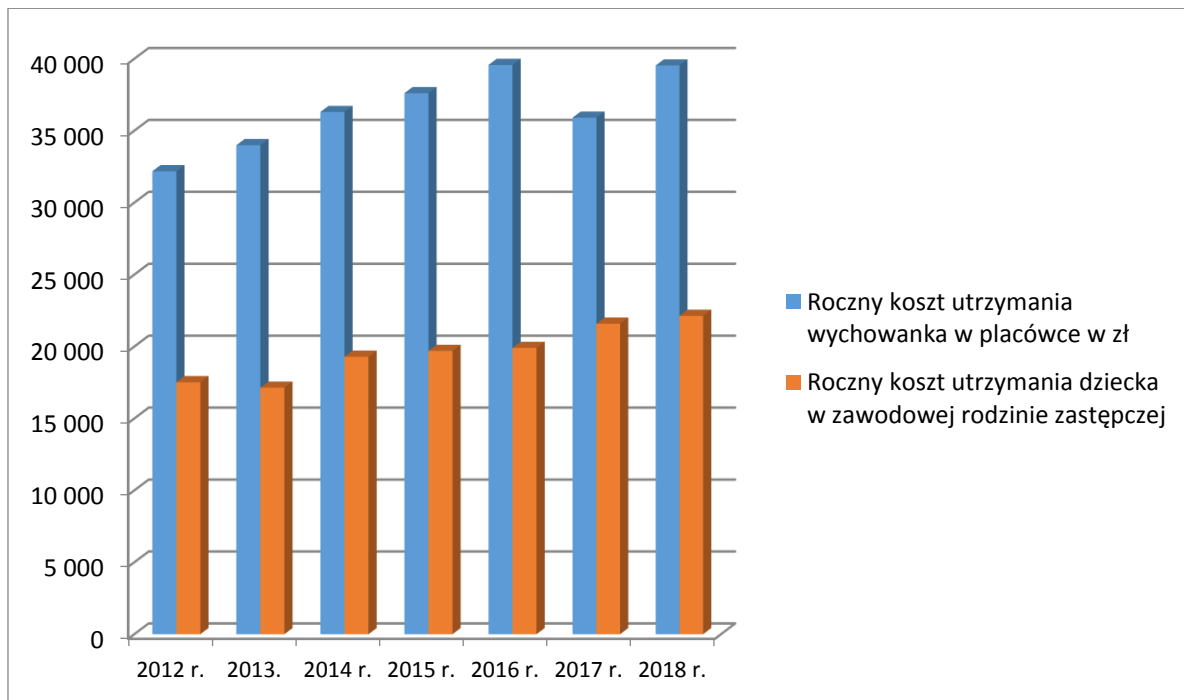
Tabela 7. Porównanie kosztów utrzymania wychowanka w placówce opiekuńczo-wychowawczej i w rodzinnej opiece zastępczej w Łomży.

ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Roczny koszt utrzymania wychowanka w placówce/zł/	32 184	33 996	36 300	37 608	39 570	35 908	39 534
Miesięczny koszt utrzymania wychowanka w POW w Łomży w zł	2 682	2 833	3 035	3 134	3 297	2 992	3 294
Roczny koszt utrzymania dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej	17 518	17 135	19 288	19 695	19 901	21 587	22 129
Miesięczny koszt utrzymania dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej	1 460	1 428	1 607	1 641	1 658	1 798	1 844

Wykres 11: Koszty utrzymania wychowanka w placówce opiekuńczo-wychowawczej i w rodzinnej opiece zastępczej w Łomży.

Wykres 12: Porównanie kosztów rocznych

Powyższe dane wykazują, że koszty utrzymania dziecka w pieczy zastępczej rosną. Wzrost kosztów rodzinnej pieczy zastępczej wynika z uzawodowienia rodzin zastępczych. Pomimo tego koszt rodzinnej pieczy zastępczej w przeliczeniu na jednego wychowanka, jest znacznie niższy niż koszt opieki instytucjonalnej. Dodatkową zaletą rodzinnej pieczy zastępczej jest środowisko rodzinne niezbędne do prawidłowego rozwoju dziecka.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od 2012 jest podstawą prawną do profesjonalnej rodzinnej opieki zastępczej oraz tworzenia systemu wsparcia rodzin zastępczych.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że liczba dzieci /młodzieży/ z Łomży umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych utrzymuje się na poziomie kilkunastu osób. Osoby nastoletnie z zaburzeniami zachowania nie trafiają do rodzinnej pieczy zastępczej, nie ma rodzin zastępczych w Łomży wyrażających wolę opieki nad małoletnimi umieszczanymi w pieczy zastępczej z Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Liczba rodzin zastępczych sukcesywnie wzrasta, lecz faktyczna liczba wolnych miejsc w rodzinach zastępczych nie zwiększa się proporcjonalnie. Spowodowane jest to przedłużającym się okresem pobytu dzieci w rodzinach zastępczych. Zmniejszyła się liczba adopcji. Dzieci przebywają w pieczy zastępczej pomimo, że ich naturalni rodzice nie są w stanie lub nie chcą lub nie mogą przejąć opieki.

Wieloletnia współpraca z sądami rodzinnymi i wypracowane zaufanie powoduje, że w sprawach opiekuńczych dotyczących sprawowania władzy rodzicielskiej Sąd Rodzinny w Łomży zwraca się o opinię do Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży oraz zobowiązuje pracowników CPZ do udziału w wokandach sądowych.

VII. Praca z rodziną naturalną

W systemie pieczy zastępczej praca z rodziną naturalną dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej lub opiece instytucjonalnej ma priorytetowe znaczenie. Wzmacnianie więzi emocjonalnych z dzieckiem oraz motywacja do działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej, realizowane jest przez asystentów rodziny zatrudnionych w CPZ w Łomży, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracowników socjalnych MOPS.

Asystentura rodziny organizowana jest w Łomży od 2012 roku, poprzez wsparcie, pracę dydaktyczną z rodzinami, pomocniczość asystentów w codziennym funkcjonowaniu rodziny a w szczególności działania wzmacniające predyspozycje opiekuńczo-wychowawcze rodziców, często nieprzygotowanych do rodzicielstwa i dorosłego życia. Wsparcie rodzin niewydolnych wychowawczo przyczynia się do ograniczenia napływu dzieci do pieczy zastępczej. Elementem motywującym rodzinę do sprawowania bezpośredniej pieczy nad swoimi dziećmi jest świadczenie wychowawcze 500+. Znacznie zmniejszyła się liczba dzieci pozostawianych na oddziale noworodkowym po urodzeniu.

Umiejscowienie asystentury rodziny przy organizatorze pieczy zastępczej tj. CPZ w Łomży/ nie w MOPS/, jest nowatorskim rozwiązaniem. Bliskość w codziennej pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i asystentów rodziny oraz pracowników socjalnych ma pozytywny wpływ na efekty pracy, realizację planów pracy z rodziną i dzieckiem. Ogranicza też napływ dzieci do pieczy zastępczej.

VIII. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej

Maksymalny okres pobytu w pieczy zastępczej określa ustawa: do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jak do 25 lat. Po ukończeniu 18 lat dalszy pobyt w rodzinie zastępczej lub placówce jest możliwy za zgodą odpowiednio opiekunów zastępczych lub dyrektora placówki.

Pełnoletnim wychowankom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapeutyczne, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, zakłady poprawcze oraz rodziny zastępcze, przysługuje pomoc pieniężna na kontynuację nauki. Osoby opuszczające pieczę zastępczą znajdujące się w przedziale wiekowym 18 – 25 lat, kontynuujące naukę w różnych typach szkół mają możliwość skorzystania z:

- **pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki-w wys. 526 zł miesięcznie.**
- **jednorazowej pomocy na usamodzielnienie – w wys. od 1735 zł do 6939 zł w zależności od czasu pobytu w pieczy zastępczej.**
- **jednorazowej pomocy na zagospodarowanie przysługuje w formie rzeczowej o wartości nie mniej jak 1577 zł.**
- **zamieszkania w mieszkaniu usamodzielnienia do czasu ukończenia kształcenia nie dłużej jak do 25 roku życia.**

Świadczenia te otrzymują wychowankowie, których dochód nie przekracza 1200zł na osobę i realizują plan usamodzielnienia. Planowane zmiany w ustawie przewidują odejście od kryterium dochodowego. Opiekunem usamodzielnienia wychowanków mogą być ich rodzice naturalni lub rodzina zastępcza, pracownik placówki lub pracownik CPZ. Plan usamodzielnienia sporządza się co najmniej na miesiąc przed ukończeniem przez wychowanka pełnoletności. Podlega on modyfikacji w zależności od sytuacji życiowej wychowanka.

Procedury usamodzielnienia wychowanków wszystkich form pieczy zastępczej są w kompetencjach MOPS w Łomży. Do MOPS wychowankowie składają wnioski o usamodzielnienie, plany usamodzielnienia. MOPS wypłaca świadczenia usamodzielnianym wychowankom.

Aktywność rodziców naturalnych w okresie usamodzielnienia znacznie wzrasta szczególnie w zakresie otrzymywanej przez ich dziecko pomocy rzeczowej i finansowej.

W procesie usamodzielnienia wychowankowie mają możliwość czasowego mieszkania w tzw. mieszkaniach usamodzielnienia. Miasto Łomża dysponuje 3 mieszkaniem dla wychowanków, pozostającym w utrzymaniu i dyspozycji CPZ i POW. Możliwość korzystania z mieszkania usamodzielnienia mają pełnoletni wychowankowie kontynuujący naukę. Zaradność życiowa wychowanków rodzin zastępczych i wychowanków placówek i ośrodków wychowawczych jest bardzo zróżnicowana. Brak wsparcia ze strony rodziny naturalnej ma psychologicznie negatywny wpływ na wychowanka wchodzącego w dorosłe życie. Liczba wychowanków przebywających w pieczy zastępczej do usamodzielnienia wzrasta. Jest to konsekwencją mniejszej liczby adopcji i pozostawiania dzieci w pieczy zastępczej nawet w sytuacji sporadycznych kontaktów z rodziną naturalną niedeklarującą woli wychowywania swojego dziecka.

Ograniczenia osobowościowe, edukacyjne będące pokłosiem nieszczęśliwego dzieciństwa, pomimo trudów opiekuńczo-wychowawczych w pieczy zastępczej, utrudniają start w dorosłe życie. Piecza zastępcza w sposób niewystarczający przygotowuje do samodzielnego społecznego funkcjonowania. Brak perspektyw samodzielnego mieszkania i pracy powoduje powrót do środowiska naturalnego swoich rodziców, a to oznacza powielanie błędów, często pasywność zawodową i społeczną. Przyznawane świadczenia, bez profesjonalnego wsparcia i poradnictwa, tylko na krótki czas poprawiają status osoby usamodzielnionej.

Tabela 8. Koszty usamodzielnienia wychowanków w Łomży w zł.

ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Usamodzielnienia wychowanków w tym:	56 181	44 653	82 044	79 699	86 202	67 500	74 475
Koszty na kontynuowanie nauki	-	-	-	-	65 702	67 500	69 505
Koszty na usamodzielnienie	-	-	-	-	17 500	0	3 470
Koszty na zagospodarowanie	-	-	-	-	3 000	0	1 500
Liczba osób usamodzielnianych w tym:	16	15	17	13	14	13	14
z rodz. zast.	10	9	15	10	10	10	11
POW	6	5	2	3	4	3	3
MOW	0	1	0	0	0	0	0

Tabela 9. Przewidywane usamodzielnienia 2019-2021 – młodzież od 16 roku życia.

Lp.	Rodzaj rodziny	Ilość osób
1	Rodziny spokrewnione	9 w tym z Łomży 8
2	Rodziny niezawodowe	6 w tym z Łomży 2
3	Rodziny zawodowe	5 w tym z Łomży 3
4	POW	3 w tym z Łomży 1
5	Razem	23 w tym z Łomży 14

Tabela 10. Osoby będące procesie usamodzielnienia*

Lp.	Rodzaj rodziny	Ilość osób
1	Rodziny spokrewnione	6 w tym z Łomży 5
2	Rodziny niezawodowe	6 w tym z Łomży 1
3	Rodziny zawodowe	4 w tym z Łomży 2
4	POW	8 w tym z Łomży 2
5	Razem	24 w tym z Łomży 10

- na dzień 31 grudnia 2018 r.

IX. Program na lata 2019 - 2021

Cele Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Łomża na lata 2019-2021 są zgodne z ogólną koncepcją programu opracowanego w tym zakresie na poziomie województwa oraz z kierunkami polityki prorodzinnej państwa jak i wypracowanymi obowiązującymi już standardami w zakresie pomocy rodzinie i dziecku obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Celem programu rozwoju pieczy zastępczej w Łomży na lata 2019-2021 jest tworzenie warunków do zintegrowanego i skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej w Łomży

	Działanie	Sposób realizacji	Oczekiwane rezultaty
1.	Wspieranie działań na rzecz powstawania profesjonalnych form rodzinnej pieczy zastępczej (rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domów dziecka).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie lokalnych akcji promujących rodzicielstwo zastępcze. 2. Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze i zawodowe rodziny zastępcze. 3. Coroczna organizacja spotkania z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz innych imprez okolicznościowych. 4. Publikacja w prasie artykułów przybliżających problematykę rodzicielstwa zastępczego. 5. Opracowanie i upowszechnienie ulotek informacyjnych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost liczby chętnych do przyjęcia dzieci do rodziny w ramach pieczy zastępczej niezawodowej. 2. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości i znaczenia rodzin zastępczych. 3. Zmniejszenie liczby dzieci przebywających w poszczególnych rodzinach zastępczych.
2.	Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy na rzecz dziecka pozbawionego właściwej opieki i wsparcia.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie sieci rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych rodzin zastępczych. 2. Wspieranie rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka przez wolontariuszy.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie spójnego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny zastępczej. 2. Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

		<p>3. Prowadzenie interdyscyplinarnych spotkań na rzecz dziecka pozbawionego właściwej opieki i wsparcia.</p> <p>4. Tworzenie projektów wspierania rozwoju pieczy zastępczej z uwzględnieniem jej specyficznych potrzeb.</p>	<p>3. Dostosowanie systemu pomocy i wsparcia do specyficznych potrzeb dziecka.</p>
3.	Zwiększenie dostępności do specjalistycznego wsparcia dla osób sprawujących pieczę zastępczą oraz dzieci w nich umieszczonych	<p>1. Wdrożenie systemu cyklicznych szkoleń podnoszących kwalifikacje dla funkcjonujących rodzin zastępczych. Tworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych.</p> <p>2. Zapewnienie pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej. Zapobieganie wypaleniu zawodowemu osób tworzących rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka.</p> <p>3. Podejmowanie działań na rzecz harmonijnego rozwoju dzieci w pieczy zastępczej.</p> <p>4. Gwarantowane miejsca w edukacji przedszkolnej.</p> <p>5. Stałe wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.</p>	<p>1. Permanentne zwiększenie się kompetencji rodzin zastępczych.</p> <p>2. Zmniejszenie liczby rodzin zastępczych zagrożonych wypaleniem zawodowym.</p> <p>3. Zmniejszenie liczby rodzin zastępczych rezygnujących z pełnienia swej funkcji.</p>
4.	Promocja i wspieranie działalności organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej oraz wolontariatu na rzecz rozwoju pieczy zastępczej	<p>1. Powierzenie organizacji pozarządowej ramach konkursu prowadzenia placówek opiekuńczo wychowawczych dla 14 dzieci.</p> <p>2. Rekomendowanie i wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.</p> <p>3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi</p>	<p>1. Stworzenie dogodnych warunków do rozwoju coraz większej liczby organizacji pozarządowych działających na terenie Powiatu na rzecz pieczy zastępczej.</p> <p>2. Większy udział organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej.</p>

		<p>lokalnie na rzecz dziecka i rodziny.</p> <p>4. Propagowanie pracy wolontariuszy na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy.</p> <p>5. Wspieranie partnerstwa z organizacjami pozarządowymi przy realizacji wspólnych projektów na rzecz podnoszenia standardów pieczy zastępczej.</p>	<p>3. Lepsza jakość usług świadczonych przez niego w ramach realizacji zadań.</p> <p>4. Wzrost liczby chętnych wolontariuszy do pracy z dziećmi w pieczy zastępczej.</p>
5.	<p>Inicjowanie działań zmierzających do najbardziej minimalnego okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej.</p>	<p>1. Pomoc w uregulowaniu sytuacji prawnej dziecka.</p> <p>2. Współpraca z kuratorami, pracownikami socjalnymi, osp, asystentami rodzinnymi.</p> <p>3. Opracowanie indywidualnych programów pracy z dzieckiem</p> <p>4. Stały monitoring sytuacji dziecka w rodzinie.</p> <p>5. Praca z rodziną biologiczną dziecka przebywającego w placówce lub w rodzinie zastępczej na rzecz jego powrotu do rodziny.</p> <p>6. Wypracowanie wspólnego systemu pracy z rodziną biologiczną dziecka wszystkich instytucji zaangażowanych w pracę z dzieckiem i rodziną.</p> <p>7. Podejmowanie działań na rzecz przywracania więzi rodzinnych praca z rodzicami naturalnymi.</p> <p>8. Monitoring sytuacji rodziny po jej reintegracji.</p> <p>9. Stała współpraca z Sądem, Ośrodkiem Adopcyjnym.</p> <p>10. Wspieranie dziecka i</p>	<p>1. Zwiększenie się oferty wsparcia dla rodzin biologicznych chcących podjąć trudu na rzecz powrotu dzieci do rodziny.</p> <p>2. Wzrost liczby dzieci powracających do rodzin naturalnych lub kierowanych do adopcji.</p> <p>3. Skrócenie czasu pobytu dzieci w pieczy zastępczej.</p>

		<p>rodziny zastępczej podczas procesu adopcji.</p> <p>11.Prowadzenie lobbingu na rzecz pozyskiwania kandydatów na rodziców adopcyjnych.</p>	
6.	<p>Wspieranie działań na rzecz skutecznego systemu pomocy dla osób usamodzielnianych.</p>	<p>1.Inicjonowanie programów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej młodzieży opuszczających rodziny zastępcze lub placówki opiekuńczo – wychowawcze.</p> <p>2.Tworzenie programów usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych i placówek, czuwanie nad ich realizacją, korekta i dostosowanie do aktualnych potrzeb.</p> <p>3.Wdrażanie programów psychoedukacyjnych skierowanych do osób usamodzielnianych.</p> <p>4. Realizacja projektów dofinansowywanych z UE związanych z wyrównywaniem szans wchodzenia w dorosłe życie.</p> <p>5.Praca z rodziną biologiczną pełnoletniego wychowanka rodzin zastępczych i placówek na rzecz jego powrotu do środowiska rodzinnego.</p> <p>6. Utrzymywanie mieszkań chronionych dla usamodzielnianych wychowanków.</p> <p>7.Utworzenie grupy wsparcia usamodzielnianych wychowanków.</p> <p>8. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia i mieszkania z</p>	<p>1.Zwiększenie liczby usamodzielnianych wychowanków kontynuujących naukę.</p> <p>2.Zwiększenie atrakcyjności oferty wsparcia dla wychowanków dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb.</p> <p>3. Podniesienie aspiracji młodzieży opuszczających pieczę zastępczą.</p> <p>4.Nabycie umiejętności samodzielnego i odpowiedzialnego życia.</p>

		zasobów miasta dla wychowanków pieczy zastępczej. 9.Dopłaty do mieszkań wynajmowanych poza zasobami miasta.	
7.	Podnoszenie wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących z rodziną zastępczą, naturalną, adopcyjną, młodzieżą i dziećmi.	1.Organizowanie wspólnych szkoleń pracowników socjalnych MOPS, CPZ, POW, kuratorów, pedagogów szkolnych, policji w zakresie problematyki rodzinnej. 2.Relaizacja projektów dofinansowywania z UE związanych z podnoszeniem wiedzy i kwalifikacji w zakresie wszechstronnej pomocy środowiskowej	1. Podniesienie wiedzy i umiejętności wśród kadr współpracującej w obszarze pomocy rodzinie i dziecku 2.Wdrożenie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy rodzinie i dziecku w Powiecie 3.Wypracowanie wspólnych systemów i procedur współpracy i działania.

Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2019-2021

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, art. 180 ust.1 wprowadza obowiązek planowania i określenia corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych.

Tabela 11 . Limit rodzin zastępczych zawodowych w Mieście Łomży w tym planowany na lata 2019-2021

ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rodziny zastępcze zawodowe	3	4	5	5	6	7	7	7	8	8
Rodz. zast. zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rodzinne domy dziecka lub typu rodzinnego	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Limit miejsc dla dzieci w instytucjonalnej opiece zastępczej	12	15	26	20	20	20	20	20	20	20

Źródła finansowania programu

Środki finansowe na działania zaplanowane w Programie rozwoju pieczy zastępczej w Łomży w na lata 2019-2021 pochodzić będą z:

- 1) budżetu Miasta Łomży
- 2) budżetów powiatów które podpiszą porozumienia i gmin pochodzenia dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej:
- 3) budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych;
- 4) budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych;
- 5) funduszy europejskich;
- 6) funduszy organizacji pozarządowych;
- 7) innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację programu nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność. Zakłada się, że cele i działania programu będą wyznaczały kierunki finansowania polityki pieczy zastępczej powiatu i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również kierunkami starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie poszczególnych działań.

Realizatorzy programu

Głównym realizatorem i koordynatorem Programu jest Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, jednakże Program nie będzie możliwy do zrealizowania bez współrealizatorów, którymi będą:

- Miejski Ośrodek pomocy Społecznej w Łomży
- Rodziny zastępcze,
- Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna w Łomży
- Placówka opiekuńczo-wychowawcza
- placówki wsparcia dziennego
- Komenda Miejska Policji w Łomży
- Sąd Rodzinny,
- kuratorzy rodzinni,
- asystenci rodziny

- organizacje pozarządowe ,kościóły i związki wyznaniowe
- Inne podmioty działające na rzecz wychowanków pieczy zastępczej.

Zagrożenia dla realizacji działań ujętych w Programie

- Niewystarczająca ilość środków finansowych przeznaczonych na rozwój pieczy zastępczej,
- Niewystarczająca liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka,
- Brak kandydatów na przyjęcie do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci niepełnosprawnych, z zaburzeniami zachowania lub nastolatków,
- Brak kandydatów na tzw. rodziny pomocowe.
- Brak współpracy ze strony naturalnych rodziców.
- Utrudnienie procesu przysposobienia dziecka.
- Trudności we współpracy z innymi instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny.
- Brak współpracy usamodzielniających się wychowanków zastępczych form opieki w procesie usamodzielnienia (nierealizowanie indywidualnych programów usamodzielnienia).
- Brak zintegrowanego systemu usamodzielniania wychowanków.

Monitoring i ewaluacja

Stały monitoring programu będzie prowadzony przez Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, które na bieżąco będzie oceniało realizację Programu oraz proponowało zmiany i aktualizację założeń, celów i skutecznych działań. W ramach rocznego sprawozdania z działalności Centrum Pieczy Zastępczej będzie analizowany stopień realizacji Programu dokonywany z właściwymi komisjami Rady Miejskiej. MOPS w Łomży w zakresie usamodzielniania wychowanków wszystkich form opieki zastępczej oraz wychowanków pochodzących z Łomży, przebywających w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów.

X. Zakończenie

Nawet jeśli rodzina zastępcza nie zastąpi dziecku utraconej rodziny naturalnej, jeżeli nie uchroni go przed poczuciem krzywdy z powodu odtrącenia przez własnych rodziców, to należy przypuszczać, że prawidłowe oddziaływania wychowawcze, spokój i atmosfera rodzinna oraz poczucie bezpieczeństwa

umożliwią wejście w dorosłe życie z poczuciem własnej wartości, życiowej samodzielności i zaradności. Dlatego też słuszne jest kontynuowanie prac nad doskonaleniem i stwarzaniem takich warunków, które pozwolą rodzinom zastępczym w sposób profesjonalny i przyjazny realizować zadania opiekuńczo-wychowawcze mając na uwadze dobrze pojęty interes dziecka.

Instytucjonalna piecza zastępcza pełni rolę uzupełniającą, lecz na obecną chwilę jest w Łomży niezbędna również z powodu braku policyjnej izby dziecka w Łomży.

Program jest dokumentem otwartym, co oznacza, że w miarę potrzeb określone zadania mogą ulegać modyfikacji. Uwidacznia on również, że każda forma opieki zastępczej powinna respektować prawo dziecka do stabilnego środowiska wychowawczego, do utrzymania więzi z rodziną naturalną i powrotu do rodziny naturalnej. Dziecku, które musi znaleźć się poza rodziną biologiczną należy stworzyć warunki najbardziej zbliżone do domu rodzinnego, niezależnie od tego na jak długo trafia do pieczy zastępczej.

PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej regulują następujące akty prawne i dokumenty:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
2. Konwencja o Prawach Dziecka
3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z dnia 2018 . 998)
4. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015. 1445.z późn.zm)
5. Rozporządzenie z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 292, poz. 1720z późn.zm)
6. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. z 2012 r. poz. 954z późn.zm)
7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta Łomża na lata 2016-2020

Przewodniczący
Rady Miejskiej Łomży

Jan Olszewski